

Lausuntopyyntö Suomen kyberturvallisuusstrategiasta

Suomen Omakotiliitto ry kiittää Liikenne- ja viestintäministeriötä mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston periaatepäätöksestä Suomen kyberturvallisuusstrategiaksi. Omakotiliitto pitää uutta kyberturvallisuusstrategiaa kattavana ja tärkeänä. Liitto tuo lausunnossaan esille pientalo- ja vapaa-ajanasukkaiden näkökulmia.

Omakotiliitto edustaa pientalo- ja vapaa-ajanasukkaita, ollen alan ainoa valtakunnallinen edunvalvoja. Omakotiliitto on sitoutumaton ja yleishyödyllinen kansalaisjärjestö, jossa on jäseniä lähes 70 000 (kotitaloutta), jotka kuuluvat noin 230 paikalliseen jäsenyhdistykseen. Tarjoamme monipuolisia palveluita, neuvontaa (kuten rakentaminen, energia-asiat, lakineuvonta, pihaneuvonta) sekä tietoa asumiseen liittyvästä lainsäädännöstä.

Luottamus ja kansalaisten kyberturvallisuusosaaminen

Omakotiliitto pitää hyvänä, että strategiassa tuodaan esille suomalainen luottamusyhteiskunta, yhteistyö eri sektoreiden välillä ja järjestöyhteistyö. Tämä työ on merkittävää, sillä erityisesti kolmannen sektorin kautta tavoitetaan laajoja joukkoja kansalaisia ja voidaan muun muassa viestiä kyberturvallisuuteen liittyvistä asioista.

Kansalaisten osaamista tieto- ja kyberturvallisuus sekä kyberrikollisuuskysymyksissä tulee lisätä, jotta kansalaiset voivat toimia vastuullisesti kyberturvallisuuden puolesta ja huolehtia tietoturvakäytänteistä, esimerkiksi ohjelmistopäivitysten osalta.

Omakotiliitto pitää medialukutaidon vahvistamista tärkeänä. Tietoisuutta kyberhygieniasta tulee lisätä. Kyberrikollisuutta tulee torjua vahvasti, jottei se heikennä luottamusta palveluihin ja aiheuta jopa taloudellisia menetyksiä kansalaisille.

Omakotiliitto tukee tavoitetta yksilön kyberosaamisen vahvistamisesta. Yksittäinen kansalainen on uudella tavalla arjessaan merkittävä tekijä kyberturvallisuudessa varsinkin pientaloasumisessa, jossa monet uudet talo- ja tietoteknologian ratkaisut ovat entistä kiinteämmin osa jokapäiväistä elämää. On tärkeä tuoda selkein esimerkein esille, miten kybertoimintaympäristössä tapahtuvat häiriötilanteet voivat vaikuttaa pientaloasukkaan elämäään ja antaa tietoa, miten näitä vastaan voidaan suojautua. Tietoa tulee saada luotettavilta tahoilta ja kanssaihmisistä huolehtiminen on tärkeää, esimerkiksi tarjoamalla tukea läheisilleen. Kansalaisten tulee saada tietoa turvallisista toimintamalleista ja heitä tulee kannustaa kertomaan esimerkiksi omista havainnoista, jotka voivat edistää kansallisen kyberresilienssin ylläpitämisessä ja kehittämisessä kuin myös kyberrikosten selvittämisessä.

Julkisten palveluiden turvallisuus

Palvelut tulee suunnitella ja ylläpitää ennakoidusti siten, että ne ovat turvallisia ja toimintavarmoja. Kansalaisten, yritysten, yhteisöjen ja viranomaisten on osaltaan varauduttava ennakoivasti kyberhäiriöihin. Kansalaisille on tarjottava tietoa ja selkeitä ohjeita kyberuhkien tunnistamiseksi sekä tietoa uhkien raportointimahdollisuuksista. Erityisesti pitää huolehtia haavoittuvammassa asemassa

olevien ihmisten tiedonsaannista. Eri puolella Suomea asuvia kansalaisia on kohdeltava yhdenvertaisesti ja varmistettava, että käyttäjät ja palveluiden tarjoajat voivat luottaa digitaaliseen teknologiaan ja palveluihin.

Esityksen mukaan Suomen digitaalinen kompassi (digikompassi) on vuoteen 2030 ulottuva kansallinen strateginen etenemissuunnitelma Suomen digitalisaatiokehitykselle, joka tavoittelee yritysten ja kansalaisten asiointitarpeen merkittävää keventymistä julkisen hallinnon yhtenäisen ja määrätietoisen uudistamisen avulla. Tämä korostaa kyber- ja digiturvallisuuden kehittämisen ja ylläpitämisen merkitystä. Omakotiliitto muistuttaa, että yhteiskunnassamme on turvattava myös palvelut ihmisille, jotka eivät voi täysimääräisesti käyttää ja hyödyntää digitaalisia palveluita.

Yhteistyön vahvistaminen

Kansalaiset, yritykset, yhteisöt ja viranomaiset tarvitaan mukaan varautumaan ennakoivasti yhdessä kyberhäiriöihin sekä ylläpitämään tiivistä yhteistyötä. Kansalaisille tarjottavat palvelut on suunniteltava, toteutettava ja ylläpidettävä siten, että kyberrikollisten mahdollisuudet toimintaan vähenevät. Kansalaisille, erityisesti haavoittuvammassa asemassa oleville ihmisille, pitää viestiä ymmärrettävästi ja antaa selkeät ohjeet, miten voi tunnistaa esimerkiksi pientaloasumista koskevia väärennettyjä tietoja tai palveluita, miten ilmoittaa havaitsemistaan häiriöistä tai epäilyttävistä tilanteista ja miten toimia kyberrikollisuuteen liittyvissä uhkissa.

Omakotiliitto pitää hyvänä, että julkinen ja yksityinen sektori kehittävät tiiviimpää ja luottamusta vahvistavaa yhteistoimintamallia sekä kehittää ja tarjoaa keskitettyjä kyberturvallisuuspalveluja. Järjestöjen kautta tavoitetaan laajoja kansalaisryhmiä, ja myös niiden roolia kyberturvallisuuden edistämässä tulee vahvistaa.

Omakotiliitto pitää tärkeänä, että yhteiskunnan toimijoiden mahdollisuudet ja kyvyt vastata kyberuhkiin varmistetaan kaikissa olosuhteissa ja säilytetään toimintakyky häiriötilanteissa. Kansalaisten on voitava luottaa siihen, että organisaatioilla on kyky palautua kyberhäiriöistä ja hyökkäyksistä nopeasti ja palauttaa järjestelmät ripeästi ja turvallisesti takaisin käyttöön.

Strategian toimeenpano, seuranta ja resurssien varmistaminen

Omakotiliitto toteaa, että kyberturvallisuustoimien osaamisen kehittäminen ja ylläpito vaatii riittäviä resursseja. Omakotiliitto kiittää, että esityksessä on tunnistettu kansalaisjärjestöjen merkitys suomalaisessa yhteiskunnassa. Järjestöjen kautta tavoitetaan merkittävä osa suomalaisista ja lähtökohtaisesti järjestötoimijoihin luotetaan. Järjestöjen verkostot ja voimavarat kannattaa hyödyntää aiempaa vahvemmin myös kyberturvallisuuden sektorilla, ja tähän tarvitaan koordinoitua ja resursseja.

Esimerkiksi pientaloissa asuvat tarvitsevat tietoa minkälaisia häiriöitä he voivat kohdata, kun yhä useammat talo- ja kodintekniikan laitteet käyttävät entistä vahvemmin sähkö- ja internetverkkoja, jonka avulla säädetään vaikkapa kodin lämmitystä. Terveystieteiden etähoitopalveluiden yleistyessä on tärkeää varmistaa ikääntyneiden ja erityisryhmien turvallinen kotona-asuminen ja avun saanti kaikissa tilanteissa.

Omakotiliitto pitää hyvänä, että strategiaa seurannassa ja päivittämisessä huomioidaan järjestötkin. Viranomaisten tulee olla aktiivisia viestijöitä ja kertoa esimerkiksi DVV:n tuottamasta digiturvabarometristä (kansalaisten kyberkestävyydestä) sekä kansallisesta kyberturvallisuuden yhteistoimintamallista, miten reagoidaan, varaudutaan ja toimitaan yhteiskunnassa erilaisissa

häiriötilanteissa. Viestinnässä on hyvä huomioida erilaisten kohderyhmien tarpeet, esimerkiksi huomioiden ikätaso.

Omakotiliitto tavoittaa laajasti ympäri Suomea pientalo- ja vapaa-ajan asukkaita ja on mielellään mukana osana järjestötoimijaverkosta.

Jatkamme mielellämme yhteistyötä aiheessa.

Kunnioitavasti

Suomen Omakotiliitto ry

Marju Silander

toiminnanjohtaja

Ari Rehnfors

puheenjohtaja